

Samenvatting | november 2014

Natura 2000 Voordelta

Ontwerpbeheerplan 2015-2021

Leeswijzer

De Voordelta is onderdeel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. In deze gebieden draait het om beschermen, beleven en gebruiken. Om de dieren, planten en leefgebieden in de Voordelta te beschermen, is een beheerplan gemaakt. Het plan is in 2008, als eerste van Nederland, vastgesteld en heeft een looptijd van zes jaar. Hierin staat welke natuurwaarden in het gebied behouden moeten blijven of moeten verbeteren en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Het beheerplan geeft ook aan welke activiteiten op welke wijze mogelijk zijn, zonder dat deze een nadelig effect hebben op de natuur. Het Beheerplan Voordelta is meteen een bijzonder beheerplan. Want hierin zijn extra maatregelen opgenomen om de natuur die verloren is gegaan bij de aanleg van de Tweede Maasvlakte, te compenseren. Eind 2013 is een evaluatie uitgevoerd en dit is de basis voor het plan voor de tweede beheerperiode: 2015 tot begin 2021. Het Natura 2000 Ontwerpbeheerplan Voordelta 2015-2021 is nu gereed.

Deze samenvatting van het ontwerpbeheerplan informeert u op hoofdlijnen over de spelregels voor het samengaan van natuurbescherming en menselijke activiteiten in de Voordelta. Het document begint met een korte omschrijving van het gebied en algemene informatie over Natura 2000. Daarna vindt u in een schema de wijzigingen in het tweede beheerplan ten opzichte van het eerste en een overzicht van welke activiteiten wel of niet mogen plaatsvinden. Tot slot wordt ingegaan op de uitvoering van het plan, de communicatie over de maatregelen, handhaving en de partijen die daarbij betrokken zijn.

Inhoudsopgave

De Voordelta	3
Het gebied	5
Ontwerpbeheerplan 2015-2021	7
Doelstellingen	
Wijzigingen in tweede beheerplan	
Gebruik	11
Recreatie	
Visserij	
Beheer en onderhoud	
Overige activiteiten	
Samenwerken, weten en doen	15

De Voordelta

In de Noordzee, voor de kust van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden, ligt een bijzonder stuk natuur: de Voordelta. De zee en de stranden in dit gebied zijn rijk aan geulen, ondieptes en zandbanken. Zoet en zout water komen hier samen. Er is eb en vloed. Met een oppervlakte van ruim 80.000 hectare en een gevarieerd bodemleven is de Voordelta een uniek leefgebied voor duizenden vissen, vogels en zeezoogdieren.

Natura 2000

De minister van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de Voordelta in 2008 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied om de waardevolle natuur in deze ondiepe zee te beschermen. De Voordelta is onderdeel van het Europese netwerk van natuurgebieden, bedoeld om de veelzijdigheid van bodem, planten en dieren in Europa te beschermen en te herstellen.

Dieren kennen geen landsgrenzen. Veel kustvogels trekken langs de Europese kust: broeden in het noorden, overwinteren in het zuiden. Zeedieren komen naar de kust om zich voort te planten. De Voordelta vormt een belangrijke stop voor trekvogels en is een kraamkamer voor zeehonden en vele soorten vogels; bescherming van de natuur is dus van levensbelang!

Zeehonden

In de Voordelta leven de gewone zeehond en de grijze zeehond. Zij voelen zich thuis in het water en voeden zich in het zeegebied. De jongen van de zeehond worden geboren op de platen. De zeehonden gebruiken de platen ook om te rusten, te zonnebaden en om hun vacht te laten drogen en te verharren.

Vogelparadijs

De Voordelta is een wegrestaurant voor vele trekvogels, die broeden in het noorden en overwinteren in Afrika. Ze vinden hier genoeg voedsel in de bodem, zoals schelpdieren en planten, om de lange tocht te kunnen maken. Bijzonder is de aanwezigheid van zee-eenden in het gebied. Verder zijn er zijn hier vele soorten vogels te vinden die vis, planten en bodemdieren eten.

Onder water

Ook de trekvisen zalm, houting, zeepril, fint, en elft zijn kenmerkend voor de Voordelta. Ze leven in zout zeewater en trekken naar het zoete rivierwater om zich voort te planten. Via de Voordelta kunnen ze de grote rivieren, zoals de Rijn en de Maas bereiken. In de bodem leven zo'n 250 soorten dieren: wormen, schelpen, garnalen. Een gedekte tafel voor zeedieren.

Gebied van grote waarde

Natuur, water en economie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden in de Voordelta. Toeristen uit binnen- en buitenland brengen hier graag hun vrije tijd door en genieten van de vele mogelijkheden voor strand- en waterrecreatie. Van een dagje strand, zeilen en vissen tot wandelen of actief kitesurfen. De vissers vangen hier al generatie op generatie onder andere de beroemde Stellendamse garnaal. Ook kent het gebied ruimte voor mosselzaadinvanginstallaties (MZI's).

Beheerplan

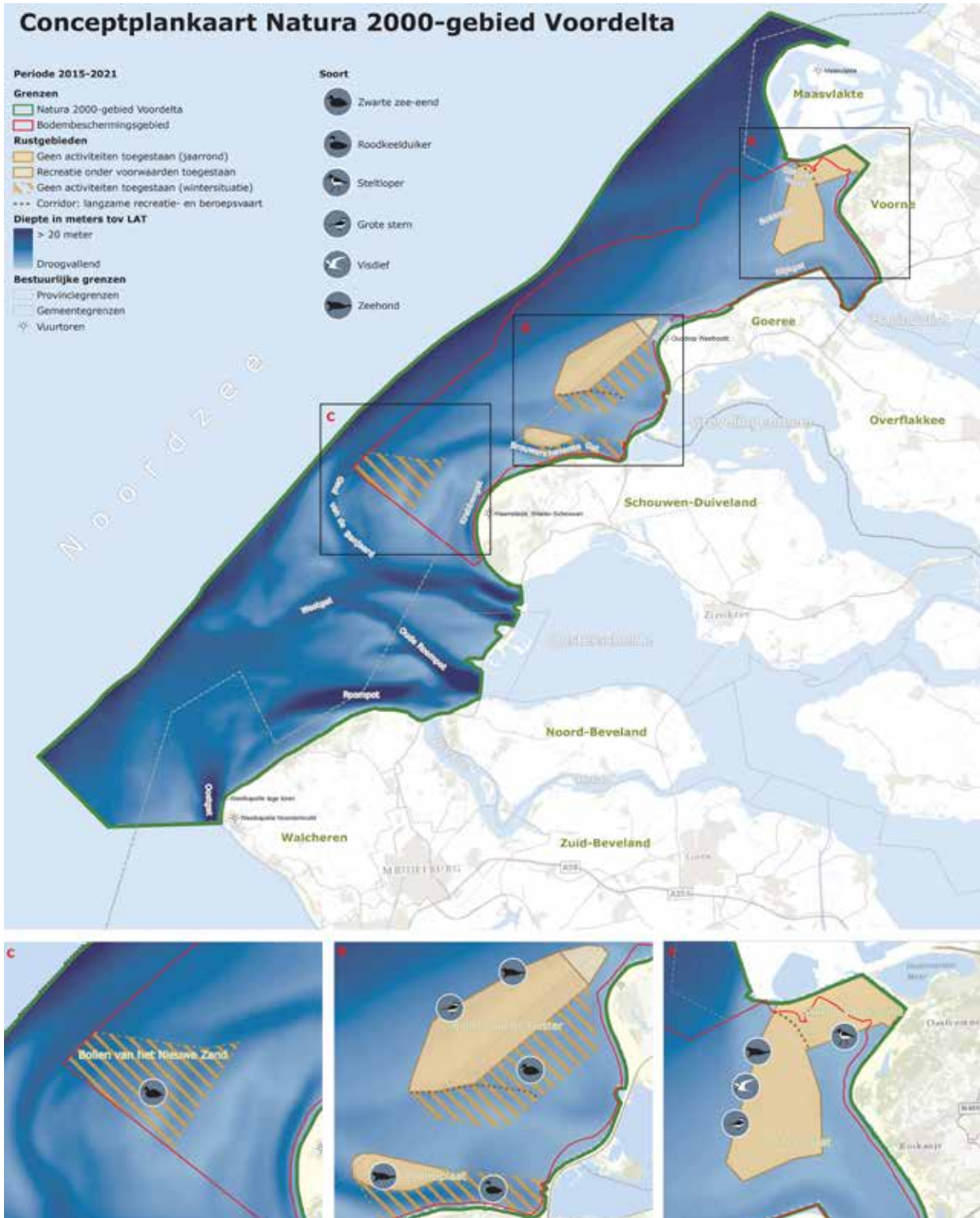
In Nederland worden uiteindelijk ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen. Het bevoegd gezag stelt voor elk van deze gebieden een beheerplan op. Meestal zijn dit provincies, voor zo'n twintig gebieden is dit Rijkswaterstaat. Rijkswaterstaat neemt, als beheerder van de grote wateren, het voortouw om het Beheerplan Voordelta op stellen. Hierin staan voor een periode van zes jaar de maatregelen die nodig zijn om de natuurwaarden te behouden of zelfs te verbeteren. Het eerste Beheerplan Voordelta is in 2008 in werking getreden. Het ontwerpbeheerplan voor de volgende beheerperiode is nu gereed.

Bescherming

Om dieren en hun leefgebied te beschermen, zijn in de Voordelta vijf rustgebieden en een bodembeschermingsgebied ingesteld. In de rustgebieden zijn menselijke activiteiten die zeehonden en beschermde vogels verstoren, verboden. Dit is wettelijk vastgelegd in toegangsbeperkingsbesluiten (TBB) in het kader van de Natuurbeschermingswet. Deze maatregelen zorgen bovendien voor compensatie van beschermde natuur die door de aanleg van de Tweede Maasvlakte verloren is gegaan. De rustgebieden liggen op en rond ondiepe plaatsen in het water en droogvallende platen. Hier krijgen zeehonden en vogels, als zee-eenden, grote stern, visdief en roodkeelduiker, rust en ruimte om zich voort te planten, te leven en voedsel te vinden. In het bodembeschermingsgebied krijgt de zeebodem extra rust en is er alle ruimte voor natuurlijke dynamiek. Vormen van visserij die de zeebodem omwoelen, zijn hier niet toegestaan. Bodemdieren en kleine vissen kunnen daardoor beter groeien. Zij zijn het voedsel voor de zeehonden en vogels die in de Voordelta leven.

Het gebied

Ontwerpbeheerplan 2015-2021

Rijkswaterstaat heeft samen met de provincie Zeeland, de provincie Zuid-Holland en het ministerie van Economische Zaken een ontwerpbeheerplan voor de Voordelta gemaakt. Hiervoor is regelmatig overleg gevoerd met vertegenwoordigers van onder andere de recreatie- en visserijsector, natuurorganisaties en gemeenten. Het ontwerpbeheerplan is het vervolg op het Natura 2000 Beheerplan Voordelta 2008-2014. Uitgangspunten voor het plan voor de volgende zes jaar zijn steeds geweest: voortzetten wat werkt, bijstellen waar dat nodig is en inspelen op de dynamiek van de Voordelta.

Doelstellingen

Het belangrijkste doel van het ontwerpbeheerplan is het vastleggen van maatregelen om belangrijke natuurwaarden in de Voordelta te beschermen en achteruitgang van de beschermde natuurlijke kenmerken te stoppen. Bij het realiseren van deze natuurdoelen, is zoveel mogelijk ruimte voor het economische en recreatieve belang van het gebied. Het ontwerpbeheerplan schept duidelijkheid voor gebruikers over de activiteiten die in het natuurgebied zijn toegestaan, onder welke voorwaarden of dat er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) nodig is.

Wijzingen in tweede beheerplan

Het ontwerpbeheerplan is opgesteld op basis van de evaluatie van de eerste beheerplanperiode, een aanvullende gebruiks-

toets, onderzoek en gesprekken met betrokkenen. Uit de eindevaluatie blijkt dat de genomen maatregelen bijdragen aan de bescherming van de natuur. Vooral het instellen van rustgebieden in de Voordelta is een succes voor de zeehonden en voor een aantal vogelsoorten. Met enkele soorten, zoals de roodkeelduiker en steltlopers gaat het minder goed. Het creëren van robuuste rustgebieden kan positief zijn voor deze vogels. Daarom is er extra aandacht voor rust in het beheerplan voor de tweede uitvoeringsperiode. In de tabellen vindt u de wijzigingen in het ontwerpbeheerplan ten opzichte van het huidige beheerplan. Niet gewijzigde maatregelen, voorwaarden en voorschriften worden in de tweede beheerplanperiode voortgezet. De voorgestelde maatregelen moeten ervoor zorgen dat de instandhoudingsdoelstellingen worden gehaald. Tegelijk is er oog voor de verschillende typen gebruikers.

Natuur

Om de natuur beter te beschermen, worden de volgende wijzigingen voorgesteld:

Aanleiding wijziging	Nieuwe situatie
<p>Robuuster maken rustgebied Slikken van Voorne Het aantal vogels op de slikken neemt af. De gevolgen van recreatie en de verstoring door kitesurfen, onder andere vanaf de opstaplocatie Slufter bij het Maasvlaktestrand, blijken groter dan gedacht.</p>	<p>Uitbreiden rustgebied Slikken van Voorne door rechttrekken en verschuiven grens naar het zuiden tot aan de Hinderplaat. Daarnaast wordt het Gat van Hawk betrokken bij het rustgebied Slikken van Voorne. Geregistreerde sportvissers en kanoërs krijgen een vrijstelling voor doorgang door het Gat van Hawk. Een robuust rustgebied kan ook de kwaliteit van het leefgebied van gewone en grijze zeehonden verbeteren.</p>
<p>Middelplaat Door de dynamiek in de Voordelta is de Middelplaat naar het oosten verschoven.</p>	<p>Aanpassen zuidoostelijke grens aan de natuurlijke verschuiving van de zandplaat.</p>
<p>Winterrustgebied Middelplaat Het Brouwershavense Gat, onder de Middelplaat, is een belangrijk leefgebied voor visetende vogels, met name de roodkeelduiker. De roodkeelduiker is erg gevoelig voor verstoring en het aantal gaat snel achteruit in de Voordelta.</p>	<p>Er komt een nieuw winterrustgebied bij de Middelplaat, in het Brouwershavense Gat. Dit gebied is niet toegankelijk tussen 1 november en 1 april. Voor garnalenvisserij en zandsuppleties geldt een vrijstelling van 1 november tot 15 december. Dit wordt via een TBB bekrachtigd.</p>
<p>Embryonale duinen Intensieve strandschoonmaak en plaatsing van strandslaaphuisjes op meerdere locaties (na)bij embryonale duinen verstoren de ontwikkeling van jonge duinen.</p>	<p>Naast het behoud van gebieden met bestaande embryonale duinen zijn potentiegebieden aangewezen waar duintjes kunnen ontstaan. Hier gelden voorwaarden voor het beheer: geen mechanische strandschoonmaak, wel handpicking en voertuigen mogen alleen op de hoogwaterlijn rijden. Bestaande gebieden zijn te vinden bij Breezand, het Banjaardstrand en op de Kop van Goeree. Potentiegebieden liggen bij de Manteling van Walcheren, Kop van Schouwen en Slikken van Voorne.</p>
<p>Haringvlietsluizen op een Kier De Haringvlietsluizen af en toe openhouden (Kierbesluit) is nodig om de instandhoudingsdoelstelling voor trekvis te behalen. Deze maatregel was gepland voor 2014, maar is nog niet uitgevoerd.</p>	<p>Uitvoeren Kier staat nu gepland voor 2018.</p>

Activiteiten

Voor activiteiten in de Voordelta zijn enkele voorwaarden aangescherpt en worden de volgende wijzigingen voorgesteld:

Aanleiding wijziging	Nieuwe situatie
Stand Up Paddling (SUP) ‘Staan peddelen op een plank’ is een nieuwe sport die wordt beoefend in de Voordelta.	SUP is als nieuwe vorm van gebruik opgenomen in het beheerplan en moet zich houden aan alle algemeen geldende voorwaarden voor vaartuigen in de Voordelta.
Strandslaaphuisjes Het plaatsen van slaaphuisjes op het strand is niet als activiteit opgenomen in het huidige beheerplan.	Het plaatsen van nieuwe strandslaaphuisjes is als Nb-wet vergunningplichtige activiteit opgenomen in het beheerplan.
Kitesurfen Het kitesurfen is flink toegenomen in de Voordelta: in aantal, in tijd (jaarrond), in afstand (grotere actieradius) en er is een nieuwe locatie bij de Tweede Maasvlakte (Slufterstrand). Ook blijkt de verstoringafstand van de kite groter dan gedacht. Dit kan een significant effect op het leefgebied van vogels hebben.	Er wordt een proef gestart om de gevolgen van het kitesurfen in de Slikken van Voorne verder te onderzoeken: gedurende drie jaar onderzoek naar het effect van kitesurfen en andere verstoringbronnen op rust voor steltlopers, grote stern en visdief én naar de waarde van het gebied als foerageergebied voor steltlopers.
Zandsuppleties De voorwaarden voor suppleties in het eerste beheerplan zijn: niet meer dan één eilandkop per jaar en niet tijdens de zoogperiode van zeehonden. Uit onderzoek naar voedselbeschikbaarheid voor drieteenstrandlopers is gebleken dat er geen beperking nodig is voor suppleren op meerdere eilandkoppen per jaar.	Voorwaarden zijn aangepast. Suppleren van meerdere eilandkoppen per jaar is toegestaan. Werkzaamheden moeten buiten de winterrustgebieden gebeuren (in ieder geval geen toegang in de periode 15 december - 1 april). Met uitzondering van reeds gecontracteerde suppleties voor de periode 2015/2016. Om verstoring van pups te voorkomen, is de minimale vaarafstand tot zeehonden in de zoogperiode 1200 meter.
Vaargeulonderhoud In het eerste beheerplan is rekening gehouden met het baggeren van zo'n 150.000 m ³ zand uit het Slijkgat. Dit wordt gestort in een stortvak net buiten het bodembeschermingsgebied. Het blijkt dat de hoeveelheid zand die uit het Slijkgat wordt gebaggerd de laatste jaren substantieel is toegenomen.	Naar aanleiding van een effectbeoordeling zijn de voorwaarden aangepast: vergunningvrij baggeren mag tot -5m NAP, jaarlijks gemiddeld 300.000 m ³ gedurende maximaal 2 maanden per jaar / in piekjaar maximaal 900.000 m ³ gedurende maximaal 6 maanden per jaar.
Visserij (staand want, fuiken en zegen) Om de gevolgen van deze visserij op de effecten van intrekbaarheid in de Haringvlietsluizen (Kier) te bepalen, zijn voorwaarden opgesteld. Hierbij is uitgegaan van afgegeven vergunningen van deze typen visserij in onder andere de Noordzeekustzone en Vlake van de Raan.	Alle bijvangsten en trekvissen dienen in een maandelijks overzicht of via het elektronisch logboek gemeld te worden. Vogels, zeehonden en bruinvissen die vastzitten en dreigen te verdrinken, moeten onmiddellijk worden verwijderd.
Visserij (Nb-wet vergund) Onderzoek naar de garnalenvisserij geeft mogelijk aanleiding tot het aanpassen van vergunningvoorwaarden. Bij het afgeven van Nb-wet vergunningen moet rekening worden gehouden met de achteruitgang van schelpdiereters.	Aanscherping teksten, aandachtspunten voor vergunningverlening.
Mosselzaadinstallaties (MZI's) In het Brouwershavense Gat komt een winterrustgebied ter waarborging van de rust voor de roodkeelduiker.	In het winterrustgebied Middelpaalt mogen geen activiteiten (zoals opbouw) plaatsvinden in de periode 1 november - 1 april. Dit wordt in de Nb-wet vergunning bekrachtigd.

Gebruik

Buiten de rustgebieden kan het grootste deel van de menselijke activiteiten doorgang vinden. Hier vormen recreatie, visserij of bijvoorbeeld baggerwerkzaamheden zoals ze nu plaatsvinden, geen bedreiging voor de aanwezige natuurwaarden. Dit blijkt uit een toetsing. Soms zijn voorwaarden gesteld. In de tabellen hieronder leest u welke activiteiten in welk gebied van de Voordelta wel of niet zijn toegestaan.

Recreatie in de Voordelta

Activiteit	Toegestaan in bodem-beschermingsgebied	Toegestaan in rustgebieden	Toegestaan in rest Voordelta
Kitesurfen	Beperkt, alleen op in APV vastgelegde locaties	Nee	Beperkt, alleen op in APV vastgelegde locaties
Windsurfen, golfsurfen	Beperkt, alleen op in APV vastgelegde locaties	Beperkt, extra mitigatie	Beperkt, alleen op in APV vastgelegde locaties
Kitebuggyen	N.v.t.	Nee	Beperkt, alleen op in APV vastgelegde locaties
Extreme strandporten (strandzeilen, flyboarden, sportvliegeren)	N.v.t.	Nee	Beperkt, alleen op in APV vastgelegde locaties
Zeilen, snelle recreatievaart, sportvisserij	Ja	Beperkt, extra mitigatie	Ja
Duiken	Ja	N.v.t.	Ja
Kanoën	Ja	Beperkt, extra mitigatie	Ja
Stand Up Paddling (SUP)	Ja	Nee	Ja
Plaatbezoek	Ja	Nee	Ja
Strandgebruik (wandelen, paardrijden, zwemmen, vliegeren, honden uitlaten).	N.v.t.	Nee	Ja
Strandhuisjes, reddingsposten	N.v.t.	Nee	Ja
Strandslaaphuisjes, Strandpaviljoens	N.v.t.	Nee	Ja, mits toepassing Nb-wet-procedure

 Vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998; in beginsel toegestaan uitgaande van omvang en voorwaarden bij vaststellen van dit beheerplan.

 Niet vergunningplichtig/Vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 mits men zich houdt aan mitigerende maatregelen die zijn vastgelegd in het beheerplan en het relevante Toegangsbeperkingsbesluit (Artikel 20 Nb-wet).

 Niet vrijgesteld van vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet); van geval tot geval wordt bekeken of de activiteit is toegestaan en zo ja, of er een vergunning nodig is met specifieke voorschriften.

 Niet toegestaan op basis van een Toegangsbeperkingsbesluit (Artikel 20 Nb-wet).

 Niet van toepassing: deze activiteit vindt niet plaats in deze zone

Visserij in de Voordelta

Activiteit	Toegestaan in bodem-beschermingsgebied	Toegestaan in rustgebieden	Toegestaan in rest Voordelta
Boomkorvisserij groter dan 260 pk (191 kW)	Nee	Nee	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure
Sleepnetvisserij kleiner dan 260 pk (191 kW)	Beperkt, voorwaarden	Beperkt, voorwaarden	Beperkt, voorwaarden
Garnalenvisserij (anders dan sleepnetvisserij kleiner dan 260 pk (191 kW))	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure	Nee	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure
Schelpdiervisserij	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure	Nee	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure
Bordenvisserij (anders dan op garnalen)	Beperkt, voorwaarden	Nee	Beperkt, voorwaarden
Visserij met korven en fuiken	Beperkt, voorwaarden	Nee	Beperkt, voorwaarden
Visserij met staand want en zegen	Beperkt, voorwaarden	Beperkt, extra mitigatie	Beperkt, voorwaarden
Mosselzaadinvang-installaties	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure	Nee	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure

Beheer en onderhoud in de Voordelta

Activiteit	Toegestaan in bodem-beschermingsgebied	Toegestaan in rustgebieden	Toegestaan in rest Voordelta
Strand- en vooroeversuppleties	Ja, voorwaarden	N.v.t.	Ja, voorwaarden
Beheer badstranden	N.v.t.	N.v.t.	Ja, voorwaarden
Periodiek onderhoud kustverdediging, overige waterstaat- en waterschapwerken	Ja, voorwaarden	N.v.t.	Ja
Baggeren Slijkgat	Beperkt, voorwaarden	N.v.t.	N.v.t.
Verspreiden baggerspecie Slijkgat	Nee	N.v.t.	Ja
Markering en onderhoud door Rijkswaterstaat	Ja	Beperkt, voorwaarden	Ja
Monitoring	Ja	Beperkt, voorwaarden	Ja

Overige activiteiten

Activiteit	Toegestaan in bodem- beschermingsgebied	Toegestaan in rustgebieden	Toegestaan in rest Voordelta
Onderhoud kabels en leidingen	Ja	Beperkt, voorwaarden	Ja
Beroepsvaart	Ja	Beperkt, voorwaarden	Ja
Gemotoriseerde en ongemotoriseerde luchtvaart	Ja	Beperkt, voorwaarden	Ja
Militaire vliegactiviteiten	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure, voorwaarden	Nee	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure, voorwaarden
Overige militaire activiteiten	Ja	Nee	Ja
Tot ontploffing brengen van munitie	Ja	Nee	Ja
Schelpenwinning	Ja, mits toepassing Nb-wet procedure, voorwaarden	Nee	Ja
Lozing koelwater elektriciteitscentrale Maasvlakte	Ja	N.v.t.	Ja

Samenwerken, weten en doen

Beheerders en toezichthouders in het gebied hebben op grond van het beheerplan de taak toe te zien op de naleving van de maatregelen. Natuurlijk moeten gebruikers, bezoekers en andere betrokkenen dan wel weten wat de regels zijn. Daarom is bij de start van de uitvoeringsperiode in 2008 veel aandacht geweest voor communicatie en voorlichting. Pas nadat de regels breed bekend waren gemaakt, is opgetreden bij overtredingen.

Communicatie

Informatie over de natuurlijke, recreatieve en economische kwaliteiten van de Voordelta is te vinden op plekken waar de gebruikers komen, zoals bij een bezoekerscentrum, (kite) surfscholen, campings en bij strandovergangen. In de communicatie ligt de nadruk op de inhoud: waarom is de Voordelta een Natura 2000-gebied, wat leeft hier en hoe kun je hiermee rekening houden? Bekendheid met het belang van de regels kan bijdragen aan begrip en draagvlak bij gebruikers en aan het realiseren van gewenst gedrag. Deze lijn wordt in de tweede beheerplanperiode doorgezet.

Handhaving

Als regels niet worden nageleefd, kunnen toezichthouders of instanties in het gebied 'dwingend' optreden op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Dat gebeurt door toezichthouders en buitengewone opsporingsambtenaren van het bevoegde gezag (Rijk, provincies, gemeenten), maar ook van terreinbeherende organisaties en door de politie. Het zwaartepunt van het toezicht op het water ligt bij de provincies. Op het land zijn ook taken toebedeeld aan terreinbeherende organisaties, zoals het Zuid-Hollands Landschap en Staatsbosbeheer.

Over en weer hebben deze diensten signaleringstaken, niet alleen voor de Natuurbeschermingswet, maar ook voor andere regelgeving. Overtredingen kunnen zij doorgeven via het centrale meldpunt. Onder leiding van de omgevingsdienst van de provincie Zuid-Holland stemmen de partijen hun toezicht- en handhavingsactiviteiten periodiek af. Dit is vastgelegd in het handhavingsplan.

Samenwerken bij planvorming en in de uitvoering

Het ontwerpbeheerplan is tot stand gekomen in nauwe afstemming met het Maatschappelijk Overleg Voordelta. Hierin zijn onder andere de recreatiesector, beroepsvisserij, sportvisserij, Havenbedrijf Rotterdam, natuurorganisaties, gemeenten en waterschappen vertegenwoordigd. Voor enkele onderwerpen is daarnaast aanvullend gesproken met ondernemers en verenigingen uit het gebied. De betrokkenheid van deze partijen is van grote waarde voor zowel de inhoud van het ontwerpbeheerplan als voor het draagvlak ervan. De uitvoering van de maatregelen en gemaakte afspraken valt onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het ministerie van Infrastructuur en Milieu en het ministerie van Economische Zaken. Dit gebeurt in samenwerking met de provincie Zeeland en de provincie Zuid-Holland.

Monitoring en evaluatie

Het is van belang te weten hoe de natuurwaarden zich ontwikkelen. Verbeteren ze of verslechteren ze? Met de gegevens uit de monitoring wordt nagegaan of en in welke mate de maatregelen bijdragen aan de doelstellingen uit het aanwijzingsbesluit. Uit de evaluatie van het Beheerplan Voordelta 2008-2014 is gebleken dat er voor sommige onderwerpen te weinig informatie beschikbaar is om gefundeerde uitspraken te kunnen doen. Daarom is het monitoring- en registratiesysteem iets aangepast. Tegen het eind van de looptijd volgt een integrale evaluatie en, zo nodig, een bijstelling van de maatregelen in het beheerplan voor de volgende uitvoeringsperiode.

Dit is een uitgave van:

**Rijkswaterstaat,
Ministerie van Infrastructuur en Milieu**

Fotografie

Mennobart van Eerden

Rob Imanse

Loes de Jong

www.mmzs.nl

Beeldbank op www.laatzeelandzien.nl

Kijk voor meer informatie op
www.rijkswaterstaat.nl/voordelta

november 2014 | ZD1114LC089